

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

ОЛЕНА КОРОГОВА, ЯРОСЛАВА ГЛУЩЕНКО, НАТАЛЯ ЧЕРНЕНКО

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Рекомендовано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського як навчальний посібник для здобувачів ступеня бакалавра денної форми навчання за освітньою програмою Міжнародна економіка спеціальності 051 Економіка, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Київ
КПІ ім. Ігоря Сікорського
2022

Рецензент: *Гречко А. В., д.е.н., професор кафедри економіки і підприємництва
КПІ ім. Ігоря Сікорського*

Відповідальний редактор: *Войтко С. В., д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки
КПІ ім. Ігоря Сікорського*

Гриф надано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського
(Протокол № 6 від 24.06.2022 р.)
за поданням Вченої ради факультету менеджменту та маркетингу
(Протокол № 10 від 22.06.2022 р.)

Електронне мережне навчальне видання

**Корогодова Олена Олександрівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки
КПІ ім. Ігоря Сікорського**

**Глуценко Ярослава Іванівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки
КПІ ім. Ігоря Сікорського**

**Черненко Наталя Олександрівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки
КПІ ім. Ігоря Сікорського**

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Державне регулювання економіки: Навчально-методичний комплекс дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра денної форми навчання за освітньою програмою Міжнародна економіка спеціальності 051 Економіка, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Корогодова О. О., Глуценко Я. І., Черненко Н. О. – Електронні текстові дані (1 файл: _____ Мбайт). – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 62 с. – Назва з екрана.

Навчальний посібник є навчально-методичним комплексом з дисципліни «Державне регулювання економіки», що відповідає навчальній програмі дисципліни «Державне регулювання економіки» для бакалаврів денної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки. У навчальному посібнику надаються основні рекомендації щодо вивчення дисципліни «Державне регулювання економіки» на лекційних і практичних заняттях та викладаються завдання для самостійної роботи студентів, що призначені для полегшення сприйняття інформації та забезпечення основних засад системності викладання. Розроблено для студентів Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського та інших закладів вищої освіти.

Видання присвячено 85-річчю заснування кафедри, 30-річчю факультету менеджменту та маркетингу та 20-річчю спеціальності «Міжнародна економіка»

© О. О. Корогодова, Я. І. Глуценко, Н. О. Черненко, 2022

© КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022

ЗМІСТ

1	Вступ	4
2	Опис, мета, предмет вивчення та результати навчання освітнього компонента «Державне регулювання економіки»	6
3	Зміст навчальної дисципліни	9
4	Навчальні матеріали та ресурси	15
5	Методика опанування дисципліни (навчальний контент)	20
6	Самостійна робота студентів	22
7	Модульна контрольна робота	24
8	Теми рефератів	31
9	Вимоги до написання рефератів	33
10	Політика та контроль	48
11	Види контролю та опис рейтингової системи оцінювання результатів навчання (PCO)	52
12	Додаткова інформація з дисципліни / освітнього компоненту	59
13	Питання, винесені на семестровий контроль з дисципліни «Державне регулювання економіки»	60

ВСТУП

Державне регулювання економіки — це цілеспрямований та активний вплив органів державної влади та наднаціональних міжнародних організацій на функціонування та розвиток цілісної економічної системи шляхом використання економічних законів та вирішення економічних протиріч із застосуванням комплексу різноманітних форм і методів.

Проблема багатостороннього з'ясування сутності економічного регулювання національної економіки, а також форм і методів державного регулювання є однією з основних у визначенні оптимальних шляхів її розвитку. Важливим завданням національної економіки є побудова відповідних моделей державного регулювання для еволюції економічної системи в напрямку сучасного розвитку. Ядром господарського механізму на сучасному етапі є державне регулювання економіки. Оскільки будь-яка економічна система складається з кількох підсистем, багатьох елементів і значної кількості компонентів, то методи державного регулювання істотно відрізняються.

В сучасних умовах глобалізації та посилення протекціонізму окремих країн державне регулювання соціальних проблем є важливим завданням розвитку міжнародних економічних відносин. Ця дисципліна є дуже важливою для студентів з освітньою кваліфікацією «бакалавр економіки» за освітньою програмою «Міжнародна економіка». Зазначена проблематика також представляє інтерес для фахівців спеціальності 051 Економіка в цілому. Таким чином, питання засвоєння основ державного регулювання економіки, незважаючи на велику кількість доступних джерел навчальної літератури, залишається недостатньо розробленим, що зумовлює необхідність підготовки підручників, посібників, методичних рекомендацій для самостійної роботи студентів, практикумів, словників та конспектів лекцій.

Дисципліна передбачає ґрунтовне вивчення теоретичних та прикладних аспектів процесів державного регулювання. Важливе значення надається

аналізу сучасних тенденцій і форм економічних відносин, що відбуваються на міжнародних ринках.

Навчально-методичний комплекс дисципліни «Державне регулювання економіки» інтегрує в стислій формі основні поняття, терміни, показники та закономірності, пов'язані з опануванням складними економічними категоріями дисципліни. Це дозволяє студентам за короткий час оволодіти необхідним інструментарієм дослідження навчальної дисципліни.

Методологічний і методичний арсенал дисципліни включає загальні та спеціальні методи дослідження. Освітній компонент має значну роль у підготовці фахівців з міжнародної економіки. Навчально-методичний комплекс дисципліни спрямований на сприяння студентам факультету менеджменту та маркетингу, які навчаються за освітньою програмою «Міжнародна економіка» за спеціальністю 051 Економіка, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки в оволодінні необхідними теоретичними та практичними знаннями з дисципліни для формування власного світогляду студентів, що підвищує загальні та професійні компетентності.

ОПИС, МЕТА, ПРЕДМЕТ ВИВЧЕННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА «ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ»

Програма освітнього компонента «Державне регулювання економіки» складена відповідно до освітньої програми «Міжнародна економіка» першого рівня вищої освіти спеціальності 051 «Економіка». Дисципліна належить до циклу дисциплін професійно-практичної підготовки (за вибором студентів).

Метою навчального компонента є формування в студентів компетенцій:

→ усвідомити проблеми державного регулювання економіки, основи сучасної економіки на макро- та міжнародному рівнях;

→ пояснювати економічні та соціальні процеси та явища на основі теоретичних моделей регулювання економіки, аналізувати та інтерпретувати результати;

→ розуміти особливості сучасного економічного середовища та національної економіки, їхньої інституційної структури, обґрунтування напрямів регулювання соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави;

→ застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних завдань;

→ прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей вплив державного регулювання на соціально-економічні процеси;

→ обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку економічних систем під впливом інструментів державного регулювання із застосуванням сучасних методичних засобів;

→аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин;

→застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язування практичних завдань та осмислено інтерпретувати результати;

→визначити джерела та розуміти методологію визначення та методи отримання соціально-економічних даних про наслідки державного регулювання економіки, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники;

→використовувати дані, аргументувати, критично оцінювати логіку дій та робити висновки зі науково-аналітичних звітів щодо державного регулювання економіки;

→використовувати нормативно-правові акти, що регулюють питання державного регулювання економіки;

→виявляти навички самостійної роботи, демонструвати можливості критичного, творчого, самокритичного мислення.

Відповідно до вимог освітнього компонента студенти після засвоєння кредитного модуля повинні продемонструвати такі результати навчання:

знати:

- сутність поняття «державне регулювання економіки», підходи до його визначення;
- суб'єкти та об'єкти державного регулювання економіки України;
- принципи державного регулювання економіки;
- нормативно-правове забезпечення державного регулювання економіки України;
- інструменти державного регулювання економіки України;
- інструменти регулювання експортно-імпортової діяльності України;

- інструменти захисту прав суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України від дискримінаційних та недружніх дій іноземних держав, економічних груп, від недобросовісної конкуренції, від зростання імпорту;
- умови та методи розрахунків за експортно-імпортними операціями;
- вимоги та відповідальність у сфері зовнішньоекономічних розрахунків в Україні.

мати навички:

- аналізувати динаміку та структуру експорту та імпорту товарів та послуг країни;
- визначати показники ефективності експортно-імпортних операцій;
- розраховувати ціни пропозицій за зовнішньоекономічними контрактами;
- обґрунтовувати оптимальні методи, засоби та форми розрахунків за міжнародними договорами;
- визначати кінцеву ціну міжнародного контракту за різними базисними умовами.

Пререквізити та постреквізити (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Необхідні навички для вивчення дисципліни:

- володіння текстовими редакторами,
- вміння розраховувати та пояснювати основні статистичні показники (значення порівняння, значення динаміки, середні значення),
- навички самостійної пошукової роботи в Інтернеті.

Допоміжними дисциплінами для вивчення освітнього компоненту «Державне регулювання економіки» є «Макроекономіка», «Економіка підприємства», «Фінанси», «Статистика», «Міжнародна економіка». Навчальний компонент «Державне регулювання економіки» передбачає вивчення дисциплін «Міжнародні фінанси», «Податкова система» тощо.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади державного регулювання економіки

ТЕМА 1. Державне регулювання економіки: поняття, характеристика мети, завдань, принципів. Методи державного регулювання економіки

Питання, що досліджуються на лекції:

1. Визначення поняття «державне регулювання економіки».
2. Системний, процесний, комплексний, функціональний підходи до визначення поняття.
3. Мета, завдання, принципи державного регулювання економіки.
4. Методи прямого і непрямого впливу.
5. Правові, адміністративні, економічні методи державного регулювання економіки.
6. Інструментарій економічних методів державного регулювання економіки.

ТЕМА 2. Об'єкти та суб'єкти державного регулювання економіки, їх функції. Нормативно-правове забезпечення державного регулювання економіки України

Питання, що досліджуються на лекції:

1. Об'єкти державного регулювання економіки.
2. Суб'єкти державного регулювання економіки України: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, НБУ, міністерства і відомства України.
3. Характеристика нормативно-правових актів, регулюючих їх діяльність.

4. Основні нормативно-правові акти, що регулюють державного регулювання економіки України.
5. Основні нормативно-правові акти, що регулюють реалізацію окремих форм міжнародної економічної діяльності.
6. Ліцензування зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
7. Автоматичне та неавтоматичне ліцензування зовнішньоекономічної діяльності.
8. Ліцензування експорту, імпорту.
9. Ліцензія генеральна, разова, відкрита, спеціальна.
10. Перелік документів на отримання ліцензії на експорт (імпорт) та порядок їх оформлення.
11. Квотування.

ТЕМА 3. Ризико-орієнтований підхід у державного регулюванні економіки

Питання, що досліджуються на лекції:

1. Поняття «ризиків» в економічній діяльності.
2. Класифікація ризиків.
3. Фактори ризиків. Класифікація факторів ризиків.
4. Властивості ризиків: ймовірність, сила впливу, керованість, взаємопов'язаність.
5. Функції ризиків: інноваційна, регулятивна, захисна, аналітична.
6. Етапи аналізу ризиків міжнародної економічної діяльності: ідентифікація ризиків, оцінка ймовірності ризиків, оцінка розміру можливих матеріально-фінансових втрат, визначення граничного допустимого рівня ризику за окремими операціями, зовнішньоекономічними контрактами, визначення і запровадження процедур управління ризиками.
7. Методи виявлення і оцінки ризиків.

ТЕМА 4. Валютне регулювання міжнародних економічних операцій в Україні

Питання, що досліджуються на лекції:

1. Основні нормативно-правові акти у сфері валютного регулювання в Україні, їх характеристика.
2. Поняття валютного регулювання.
3. Принципи валютного регулювання.
4. Поняття валютного нагляду.
5. Мета валютного нагляду.
6. Заходи впливу НБУ.
7. Об'єкти та умови здійснення валютного нагляду.
8. Дати відліку граничних строків НБУ за операціями експорту та імпорту.
9. Об'єкти та умови завершення банком здійснення валютного нагляду за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків.

ТЕМА 5. Захист прав суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України**Питання, що досліджуються на лекції:**

1. Характеристика повноважень органів захисту прав і законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України.
2. Поняття арбітраж.
3. Поняття дискримінаційні дії.
4. Перелік захисних заходів від дискримінаційних та недружніх дій іноземних держав, економічних угруповань.
5. Інформаційні складники заяви суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності при проведенні розслідування фактів дискримінаційних та недружніх дій іноземних держав (економічних угруповань).
6. Схема розслідування та застосування заходів за фактами дискримінаційних та недружніх дій іноземних держав, економічних угруповань.
7. Поняття недобросовісна конкуренція.
8. Схема порушення антидемпінгової процедури.
9. Схема антидемпінгового розслідування та запровадження антидемпінгових заходів.

10. Терміни окремих етапів антидемпінгового розслідування та запровадження антидемпінгових заходів відповідно до норм Закону України № 330-XIV.
11. Поняття антисубсидійного розслідування.
12. Поняття зростаючий імпорт, значна шкода.
13. Схема розслідування та впровадження спеціальних заходів проти зростаючого імпорту.

РОЗДІЛ 2. Форми та практичні аспекти державного регулювання міжнародної економічної діяльності України

ТЕМА 6. Державне регулювання експорту-імпорту товарів

Питання, що досліджуються на лекції:

1. Поняття експорт, імпорт, реекспорт.
2. Динаміка показників зовнішньої торгівлі товарами України з країнами ЄС, іншими країнами.
3. Структура експорту українських товарів.
4. Структура українського імпорту товарів.
5. Динаміка показників, що характеризують рейтинг України з міжнародної торгівлі у рейтингу Doing Business.
6. Характеристика зовнішньої торгівлі товарами України.

ТЕМА 7. Державне регулювання експорту-імпорту послуг

Питання, що досліджуються на лекції:

1. Специфічні ознаки послуги, як товару особливого роду, на міжнародному ринку.
2. Характеристика тенденцій експорту-імпорту послуг в Україні.
3. Показники зовнішньої торгівлі України послугами та їх характеристика.
4. Структура українського експорту та імпорту послуг.

5. Основні чинники впливу на структурну модель участі України у міжнародній торгівлі послугами.
6. Транспортні послуги як специфічний товар міжнародної торгівлі, їх особливості.
7. Класифікація міжнародних транспортних послуг.
8. Характеристика тенденцій експорту-імпорту транспортних послуг в Україні.
9. Показники зовнішньої торгівлі України транспортними послугами та їх характеристика.
10. Структура українського експорту та імпорту транспортних послуг.
11. Характеристика тенденцій експорту-імпорту послуг в сфері телекомунікації, комп'ютерних та інформаційних послуг в Україні.
12. Характеристика тенденцій експорту-імпорту послуг професійних та консалтингових в Україні.
13. Характеристика тенденцій українського експорту-імпорту послуг, пов'язаних з подорожами.

ТЕМА 8. Державне регулювання міграції робочої сили

Питання, що досліджуються на лекції:

1. Міждержавна міграція та її складові (еміграція, імміграція, рееміграція).
2. Причини міжнародної міграції робочої сили на сучасному етапі розвитку економіки.
3. Характерні риси сучасної міграції робочої сили.
4. Позитивні ефекти міграції робочої сили для країни-реципієнта.
5. Негативні наслідки міграції робочої сили для країни-реципієнта.
6. Позитивні ефекти міграції робочої сили для країни-донора.
7. Негативні наслідки міграції робочої сили для країни-донора.
8. Особливості сучасної міграції робочої сили в Україні.
9. Географічні спрямування міграції української робочої сили.
10. Позитивні та негативні наслідки міграції української робочої сили.
11. Заходи для поліпшення міграційної ситуації в Україні.

Тема 9. Державне регулювання міграції капіталів

Питання, що досліджуються на лекції:

1. Україна в процесах міжнародної міграції капіталів та господарської транснаціоналізації.
 2. Прямі інвестиції України та прямі іноземні інвестиції в Україну: географічна структура, галузеві напрями інвестування. Інвестиції у високотехнологічний сектор промисловості.
 3. Залучення іноземних інвестицій у наукомісткі галузі економіки. Іноземний капітал у банківському секторі України.
 4. Найбільші інвестиційні проекти України.
 5. Умови залучення іноземних інвестицій в економіку України.
 6. Інвестиційний клімат країни.
 7. Напрями покращення інвестиційного клімату в Україні.
-

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ ТА РЕСУРСИ

Базова література

1. Ковтун О. І. Державне регулювання економіки: навч. посібник. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. – 428с.
2. Сенишин О. С. Державне регулювання економіки : навч. посібник. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2014. – 334 с.

Додаткова література

3. Про зовнішньоекономічну діяльність [Електронний ресурс] : Закони України від 13.02.2020 р. № 959-XII, зі змінами та доповненнями / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
4. Про режим іноземного інвестування [Електронний ресурс] : Закон України від 01.02.2020 р. № 93/96-ВР, зі змінами та доповненнями / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр>.
5. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс] : Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII, зі змінами та доповненнями / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#n2> (дата звернення 19.01.2020).
6. Про валюту і валютні операції [Електронний ресурс] : Закон України від 13.02.2020 р. № 2473-VIII, зі змінами / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19> (дата звернення 20.01.2020).

7. Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну [Електронний ресурс] : Закон України від 13.02.2020 р. № 332-XIV, зі змінами та доповненнями / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-14> (дата звернення 20.01.2020).

8. Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту [Електронний ресурс] : Закон України 13.02.2020 р. № 330-XIV, зі змінами та доповненнями / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-14> (дата звернення 20.01.2020).

9. Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту [Електронний ресурс] : Закон України 04.10.2018 р. № 331-XIV, зі змінами та доповненнями / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-14/ed20181004#n12> (дата звернення 20.01.2020).

10. Про порядок валютного нагляду банків за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів [Електронний ресурс] : Інструкція від 02.01.2019 р. № 7 / Національний банк України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007500-19>.

11. INTERNATIONAL ECONOMIC PROCESSES OF THE EU TNC RESHORING. Natalya Chernenko, Yaroslava Hlushenko, Tetiana Moiseienko, Olena Korohodova. Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції “Системний аналіз міжнародних економічних відносин”, 24-25 червня 2021. Київський інститут міжнародних відносин. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.

12. Olena Korohodova. Transnational Companies` Product Development In Industry 4.0. № 18 (2021): Економічний вісник НТУУ "КПІ". 2021.

13. Natalya Chernenko, Yaroslava Hlushenko, Tetiana Moiseienko, Olena Korohodova. Regulation of international labor migration in the Industry 4.0 and its impact on socio-economic development of the country. KSI Transactions on KNOWLEDGE SOCIETY, A publication of the Knowledge Society Institute. Volume XIII Number 3 September 2020. Pp. 9 - 13. ISSN 1313-4787.

14. Olena Korohodova, Product Development based on Needs, Wants and Wishes of the Customers in Industry 4.0. KSI Transactions on KNOWLEDGE SOCIETY.

A publication of the Knowledge Society Institute. Volume XIII Number 3 September 2020. Pp. 17-21. ISSN 1313-4787

15. Olena Korohodova, Kateryna Onopriienko, Daniela V. Kuzhel. The interaction of transnational corporations with startups in Industry 4.0. Економічний вісник НТУУ КПІ № 17 (2020). DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.17.2020.216393>.

16. The role of Robert Solow's Theories in Human Resources Management in the Era of Globalization. Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність :зб. пр. XIV Всеукр. наук.-практ. конф., Київ 15–16 берез. 2018 р. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2018. С. 35.

17. Olena O. Korogodova, Lesia Prysiashniuk, Yulia Luhvishchyk. Analysis of the causes and consequences of migration processes in Ukraine / “Personality Development in the Age of Globalization” – Volume 3, issue 1. 1 Dec 2016, USA.

18. Industrialization as the driver of sustained prosperity. Retrieved from https://www.unido.org/sites/default/files/files/2020-04/UNIDO_Industrialization_Book_web4.pdf

19. European Commission Member States need to act to boost European industry. Retrieved from https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_14_37

20. Reshoring Initiative Data abstract Updated Through 1H2020. Retrieved from <https://reshorennow.org/?pageLink=blog-detail&blogLink=reshoring-initiative-2020-data-abstract>

Інтернет-джерела, бази даних

Назва сайту	Адреса сайту
Найбільша міжнародна реферативна та наукометрична база рецензованої літератури: наукових журналів, книг і матеріалів конференцій	https://www.scopus.com/home.uri

Наукометрична база даних	webofknowledge.com
Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського (наукові ресурси)	http://www.nbuv.gov.ua/node/1539
Організація об'єднаних націй	www.un.org
НАТО	www.nato.int
Організація економічного співробітництва та розвитку	www.oecd.org
Світова організація торгівлі	www.wto.org
Конференція ООН з торгівлі та розвитку	https://unctad.org/
Міжнародна організація з міграції	www.iom.int
Міжнародна організація праці	www.ilo.org
Світовий банк	https://www.worldbank.org
Європейський патентний офіс	https://www.epo.org/
Банк міжнародних розрахунків	www.bis.org
Міжнародний валютний фонд	www.imf.org
Верховна Рада України	www.rada.gov.ua
Кабінет міністрів України	www.kmu.gov.ua
Міністерство фінансів України	www.minfm.gov.ua
Міністерство розвитку економіки	www.me.gov.ua

Річні звіти компаній	http://www.annualreports.com/
Міжнародна організація зі стандартизації	http://www.iso.org
Нобелівські лауреати з економіки	http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/economic-sciences
Міжнародна федерація торговельних асоціацій	http://fita.org
Український національний комітет Міжнародної торговельної палати (ICC Ukraine)	https://iccua.org/
Міжнародна асоціація з франчайзингу	http://www.franchise.org
International Chamber of Commerce	https://iccwbo.org/
Комісія Організації Об'єднаних Націй з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ)	https://uncitral.un.org/

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ

МЕТОДИКА ОПАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ)

Тематичний супровід курсу докладно наведено у таблиці

Таблиця

Тематичний супровід курсу

Тема	Год.	Тип і зміст занять (питання для розгляду)	Методи представлення та опанування матеріалу
Вступ до державного регулювання економіки	4	Лекція 1. Лекція 2.	слайд-шоу, презентації, дискусії з проблематики
	4	Практичне заняття 1. Практичне заняття 2.	ретроспективний метод (спогад); дискусія за проблематикою; розгляд кейсів
Об'єкти та суб'єкти ДРЕ, їх функції. Нормативно-правове забезпечення ДРЕ України	4	Лекція 1. Лекція 2.	слайд-шоу, презентації, дискусії з проблематики
	4	Practice session 1. Practice session 2.	ретроспективний метод (спогад); дискусія за проблематикою; розгляд кейсів
Ризик-орієнтований підхід у державному регулюванні економіки	4	Лекція 1. Лекція 2.	слайд-шоу, презентації, дискусії з проблематики
	4	Практичне заняття 1. Практичне заняття 2.	ретроспективний метод (спогад); дискусія за проблематикою; розгляд кейсів

Валютне регулювання міжнародних економічних операцій в Україні	4	Лекція 1. Лекція 2.	слайд-шоу, презентації, дискусії з проблематики
	4	Практичне заняття 1. Практичне заняття 2.	ретроспективний метод (спогад); дискусія за проблематикою; розгляд кейсів
Захист прав суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України	4	Лекція 1. Лекція 2.	слайд-шоу, презентації, дискусії з проблематики
	4	Практичне заняття 1. Практичне заняття 2.	ретроспективний метод (спогад); дискусія за проблематикою; розгляд кейсів
Державне регулювання експорту-імпорту товарів	4	Лекція 1. Лекція 2.	слайд-шоу, презентації, дискусії з проблематики
	4	Практичне заняття 1. Практичне заняття 2.	ретроспективний метод (спогад); дискусія за проблематикою; розгляд кейсів
Державне регулювання експорту-імпорту послуг	4	Лекція 1. Лекція 2.	слайд-шоу, презентації, дискусії з проблематики
	4	Практичне заняття 1. Практичне заняття 2.	ретроспективний метод (спогад); дискусія за проблематикою; розгляд кейсів
Державне регулювання трудової міграції	4	Лекція 1. Лекція 2.	слайд-шоу, презентації, дискусії з проблематики
	4	Практичне заняття 1. Практичне заняття 2.	ретроспективний метод (спогад); дискусія за проблематикою; розгляд кейсів
Державне регулювання міграції капіталу	4	Лекція 1. Лекція 2.	слайд-шоу, презентації, дискусії з проблематики
	4	Практичне заняття 1. Практичне заняття 2.	ретроспективний метод (спогад); дискусія за проблематикою; розгляд кейсів

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студента (СРС) передбачає підготовку до лекційних і практичних занять, що включає: огляд інформаційного поля за темою заняття, підготовку до обговорення проаналізованої інформації в аудиторії; виконання завдань, передбачених викладачем на практичних заняттях та лекціях; розв'язування задач, модульна контрольна робота, розрахункова робота. Розподіл часу самостійної роботи студентів наведено в таблиці.

Таблиця

Самостійна робота студентів

№ з/п	Види самостійної роботи	Годин
1	ТЕМА 1. Державне регулювання економіки: поняття, характеристика мети, завдань, принципів. Методи державного регулювання економіки <i>Підготовка до аудиторних занять за матеріалами лекції та додатковою літературою</i>	2
2	ТЕМА 2. Об'єкти та суб'єкти державного регулювання економіки, їх функції. Нормативно-правове забезпечення державного регулювання економіки України <i>Підготовка до аудиторних занять за матеріалами лекції та додатковою літературою</i>	2
3	ТЕМА 3. Ризико-орієнтований підхід у державного регулюванні економіки <i>Підготовка до аудиторних занять за матеріалами лекції та додатковою літературою</i>	2
4	ТЕМА 4. Валютне регулювання міжнародних економічних операцій в Україні <i>Підготовка до аудиторних занять за матеріалами лекції та додатковою літературою</i>	2
5	ТЕМА 5. Захист прав суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності <i>Підготовка до аудиторних занять за матеріалами лекції та</i>	2

	<i>додатковою літературою</i>	
6	ТЕМА 6. Державне регулювання експорту-імпорту товарів <i>Підготовка до аудиторних занять за матеріалами лекції та додатковою літературою</i>	1
7	ТЕМА 7. Державне регулювання експорту-імпорту послуг <i>Підготовка до аудиторних занять за матеріалами лекції та додатковою літературою</i>	2
8	ТЕМА 8. Державне регулювання міграції робочої сили <i>Підготовка до аудиторних занять за матеріалами лекції та додатковою літературою</i>	2
9	ТЕМА 9. Державне регулювання міграції капіталів <i>Підготовка до аудиторних занять за матеріалами лекції та додатковою літературою</i>	2
10	ТЕМА 10. Україна у міжнародних рейтингах <i>Підготовка до аудиторних занять за матеріалами лекції та додатковою літературою</i>	2
11	Модульна контрольна робота	4
12	Реферат	10
13	Екзамен	30
	Всього	63

Самостійна робота студентів в ході навчання дисципліни «Державне регулювання економіки» проводиться за такими формами:

- – опрацювання лекційного матеріалу та поглиблення розглянутих проблем на практичних заняттях;
 - – підготовка до модульної контрольної роботи;
 - – підготовка до виконання реферату;
 - – підготовка до екзамену.
-

МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

ВАРІАНТ 1

Завдання 1

Українська компанія (місто розташування Одеса) укладає зовнішньоекономічний контракт з німецькою компанією (місто розташування Гамбург) на постачання 400 шт електроприладів. Контракт укладено на умовах CIF (Cost, Insurance and Freight – Вартість, страхування і фрахт. Продавець сплачує фрахтування судна для перевезення, страхування, експортне оформлення вантажу. Покупець сплачує митне оформлення імпорту, розвантаження у порту призначення, транспортні витрати на доставку вантажу з порту призначення до кінцевого пункту призначення). Ціна одиниці – 1200 євро. За умови закупівлі більше 300 шт електроприладів підприємство виробник надає знижку 5%. За умови оплати зовнішньоекономічного контракту на умовах передплати виробник надає знижку 2,5 %. Вартість розрахунково-касового обслуговування при перерахуванні коштів від покупця продавцю – 1,5% від суми оплати.

Витрати, пов'язані із транспортуванням електроприладів до Одеси:

- доставка від Дортмунда до Одеси – 14000 євро;
- розвантаження у порту Одеси - 2000 євро;
- оплата експортних митних платежів - 950 євро, оплата імпортних митних платежів – 1020 євро;
- страхування ризиків на користь покупця при перевезенні – 3000 євро.

Для оплати зовнішньоекономічного контракту на умовах передплати українській компанії потрібно залучення кредитних коштів на всю суму контракту. Розмір банківського відсотку (Укрсиббанк) на поповнення обігових

коштів юридичної особи – 16,7% (річний %). Курс євро на день отримання кредиту – 32,78 грн. Перерахування коштів продавцю буде здійснено в день отримання кредиту. Прогнозний курс євро через три місяці – 33,02грн. Прогнозований термін поставки і продажу електроприладів – 3 місяця. Можлива ціна продажу електроприладів за прогнозом – 105 000 грн за одиницю. Визначити економічну доцільність залучення кредитних коштів.

Завдання 2

Українська фірма одержала від іноземного підприємства замовлення на випуск 20 тис. виробів. Економічному відділу вітчизняної фірми потрібно розрахувати ціну, за якою продукція може бути запропонована іноземному замовнику.

Визначити експортну ціну за одиницю продукції та загальну суму контракту, враховуючи дані про витрати за поточний квартал (табл.).

Якщо замовлення буде прийнято, у структурі витрат відбудуться наступні зміни:

- транспортні витрати будуть нижчими на 10% на одиницю;
- витрати на оплату праці будуть на 12% вищими;
- для виконання замовлення потрібно буде придбати спеціальні прилади вартістю 5 тис. дол., але вони не зможуть бути використані у подальшому виробництві підприємства.

Таблица

Дані із звіту про фінансові результати за поточний квартал

Стаття	Сума, тис. дол.
Чистий дохід від реалізації (30 000 шт)	1500
Матеріальні витрати	120
Витрати на оплату праці	300
Відрахування на оплату праці	
Амортизація	60

Витрати на утримання адміністративного персоналу (постійні витрати)	150
Витрати на збут (транспортні витрати на доставку, вантажно-розвантажувальні витрати, експедиторські витрати)	90

Підприємство зможе прийняти замовлення до виконання, якщо рівень рентабельності продажу продукції буде не меншим 25% від собівартості.

ВАРІАНТ 2

Завдання 1

Українська компанія (місто розташування Одеса) укладає зовнішньоекономічний контракт з німецькою компанією (місто розташування Гамбург) на постачання 800 шт електроприладів. Контракт укладено на умовах CIF (Cost, Insurance and Freight – Вартість, страхування і фрахт. Продавець сплачує фрахтування судна для перевезення, страхування, експортне оформлення вантажу. Покупець сплачує митне оформлення імпорту, розвантаження у порту призначення, транспортні витрати на доставку вантажу з порту призначення до кінцевого пункту призначення). Ціна одиниці – 600 євро. За умови закупівлі більше 500 шт електроприладів підприємство виробник надає знижку 3%. За умови оплати зовнішньоекономічного контракту на умовах передплати виробник надає знижку 2 %. Вартість розрахунково-касового обслуговування при перерахуванні коштів від покупця продавцю – 1,5% від суми оплати.

Витрати, пов'язані із транспортуванням електроприладів до Одеси:

- доставка від Дортмунда до Одеси – 12000 євро;
- розвантаження у порту Одеси - 2200 євро;
- оплата експортних митних платежів - 1050 євро, оплата імпортних митних платежів – 1200 євро;
- страхування ризиків на користь покупця при перевезенні – 5000 євро.

Для оплати зовнішньоекономічного контракту на умовах передплати українській компанії потрібно залучення кредитних коштів на всю суму контракту. Розмір банківського відсотку (Укрсиббанк) на поповнення обігових коштів юридичної особи – 13,9% (річний %). Курс євро на день отримання кредиту – 32,78 грн. Перерахування коштів продавцю буде здійснено в день отримання кредиту. Прогнозний курс євро через три місяці – 33,02грн. Прогнозований термін поставки і продажу електроприладів – 3 місяця. Можлива ціна продажу електроприладів за прогнозом – 90 000 грн за одиницю. Визначити економічну доцільність залучення кредитних коштів.

Завдання 2

Українська фірма одержала від іноземного підприємства замовлення на випуск 40 тис. виробів. Економічному відділу вітчизняної фірми потрібно розрахувати ціну, за якою продукція може бути запропонована іноземному замовнику.

Визначити експортну ціну за одиницю продукції та загальну суму контракту, враховуючи дані про витрати за поточний квартал (табл.).

Якщо замовлення буде прийнято, у структурі витрат відбудуться наступні зміни:

- транспортні витрати будуть вищими на 10% на одиницю;
- витрати на оплату праці будуть на 15% нижчими;
- для виконання замовлення потрібно буде придбати спеціальні прилади вартістю 2,5 тис. дол., але вони не зможуть бути використані у подальшому виробництві підприємства.

Таблица

Дані із звіту про фінансові результати за поточний квартал

Стаття	Сума, тис. дол.
Чистий дохід від реалізації (20 000 шт)	1200
Матеріальні витрати	140

Витрати на оплату праці	240
Відрахування на оплату праці	
Амортизація	70
Витрати на утримання адміністративного персоналу (постійні витрати)	160
Витрати на збут (транспортні витрати на доставку, вантажно-розвантажувальні витрати, експедиторські витрати)	80

Підприємство зможе прийняти замовлення до виконання, якщо рівень рентабельності продажу продукції буде не меншим 15% від собівартості.

ВАРІАНТ 3

Завдання 1

Українська компанія (місто розташування Одеса) укладає зовнішньоекономічний контракт з німецькою компанією (місто розташування Гамбург) на постачання 200 шт електроприладів. Контракт укладено на умовах CIF (Cost, Insurance and Freight – Вартість, страхування і фрахт). Ціна одиниці – 2000 євро. За умови закупівлі більше 100 шт електроприладів підприємство виробник надає знижку 2%. За умови оплати зовнішньоекономічного контракту на умовах передплати виробник надає знижку 8,5 %. Вартість розрахунково-касового обслуговування при перерахуванні коштів від покупця продавцю – 1,5% від суми оплати.

Витрати, пов'язані із транспортуванням електроприладів до Одеси:

- доставка від Дортмунда до Одеси – 4800 євро;
- розвантаження у порту Одеси - 2150 євро;
- оплата експортних митних платежів - 870 євро, оплата імпорتنих митних платежів – 930 євро;
- страхування ризиків на користь покупця при перевезенні – 3100 євро.

Для оплати зовнішньоекономічного контракту на умовах передплати українській компанії потрібно залучення кредитних коштів на всю суму контракту. Розмір банківського відсотку (Укрсиббанк) на поповнення обігових коштів юридичної особи – 10,7%. Курс євро на день отримання кредиту – 32,88 грн. Перерахування коштів продавцю буде здійснено в день отримання кредиту. Прогнозний курс євро через три місяці – 34,50грн. Прогнозований термін поставки і продажу електроприладів – 3 місяця. Можлива ціна продажу електроприладів за прогнозом – 75 000 грн за одиницю. Визначити економічну доцільність залучення кредитних коштів.

**Без врахування курсових різниць*

Завдання 2

Українська фірма одержала від іноземного підприємства замовлення на випуск 20 тис. виробів. Економічному відділу вітчизняної фірми потрібно розрахувати ціну, за якою продукція може бути запропонована іноземному замовнику.

Визначити експортну ціну за одиницю продукції та загальну суму контракту, враховуючи дані про витрати за попередній квартал (табл. 1).

Якщо замовлення буде прийнято, у структурі витрат відбудуться наступні зміни:

- транспортні витрати будуть вищими на 10% на одиницю;
- витрати на оплату праці будуть на 12% нижчим;
- для виконання замовлення потрібно буде придбати спеціальні прилади вартістю 5 тис. дол., але вони не можуть бути використані у подальшому виробництві підприємства.

Таблиця

Дані із звіту про фінансові результати за попередній квартал

Стаття	Сума, тис. дол.
Чистий дохід від реалізації (30 000 шт)	1800
Матеріальні витрати (виробництво 30 000 шт)	150
Витрати на оплату праці (виробництво 30 000 шт)	90
Відрахування на оплату праці	?
Амортизація (виробництво 30 000 шт)	60
Витрати на утримання адміністративного персоналу (постійні витрати)	120
Витрати на збут (транспортні витрати на доставку, вантажно-розвантажувальні витрати, експедиторські витрати на 30 000шт)	90

Підприємство зможе прийняти замовлення до виконання, якщо рівень рентабельності продажу продукції буде не меншим 20% від собівартості.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Принципи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України.
2. Державне регулювання міграційних процесів в Україні.
3. Державне регулювання науково-технічних досліджень і розробок: сучасний стан та перспективи для України.
4. Державне регулювання у сфері обміну технологіями.
5. Державне регулювання діяльності та функціонування технопарків: світовий та український досвід.
6. Державне регулювання франчайзингу в Україні.
7. Державне регулювання діяльності у сфері консалтингових послуг в Україні.
8. Державне регулювання у сфері імпорту товарів та послуг.
9. Особливості митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
10. Державне регулювання у сфері організації розрахунків в іноземній валюті в Україні.
11. Сучасні аспекти міжнародної торгівлі патентами та ліцензіями: інтеграція України.
12. Міждержавна оренда та лізинг: стан та перспективи.
13. Перспективи інтеграції України у світовий ринок високих технологій.

14. Монополізація та демонополізація: досвід України.
15. Монополізація та демонополізація: досвід ЄС
16. Привабливість української економіки для транснаціональних корпорацій.
17. Характеристика експортних можливостей продукції вітчизняних підприємств.
18. Державне регулювання прямих іноземних інвестицій в економіку України.
19. Механізм захисту національного товаровиробника в Україні.
20. Роль державного регулювання в економічному розвитку: розвиток спеціальної економічної зони з метою розбудови національної та регіональної економіки.
21. Законодавча діяльність держави в період інституційних змін
22. Макроекономічне планування як форма державного регулювання економіки
23. Інвестиційні можливості у зв'язку з приєднанням до глобальних наднаціональних організацій та утворень.
24. Національні особливості механізмів державного втручання в економіку (на прикладі конкретної країни)
25. Система державного регулювання та державної підтримки розвитку підприємництва.
26. Адміністративно-господарське регулювання розвитку державних підприємств.
27. Моделі державного регулювання економіки в розвинених країнах.
28. Моделі державного регулювання економіки в країнах, що розвиваються.
29. Економічна політика держави як основа суспільства.

30. Антимонопольне законодавство та вплив держави на розвиток конкурентного середовища.

ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТІВ

Реферат – це самостійне навчально-наукове дослідження студента, яке виконується на тему, що частише за все відноситься до напряму дипломної роботи.

Обсяг реферату становить близько 12 сторінок, в тому числі вступ – 1 сторінка, висновки – 1 сторінка.

Структура реферату: титульний аркуш, зміст, вступ, основна частина дослідження (не більше 3 питань), висновки, список використаних джерел, додатки.

Титульний аркуш – це перша сторінка, на якій вказано міністерство; назва закладу вищої освіти, де виконується робота; назва факультету (кафедри); повна назва теми роботи; прізвище та ініціали студента, номер курсу, групи; прізвище, ініціали, вчене звання наукового керівника; рік і місце роботи.

Зміст: сторінка роботи, яка містить заголовки і номери сторінок усіх питань; заголовки змісту повинні точно повторювати заголовки в тексті і розміщуватися один під одним.

Вступ: обґрунтовується актуальність теми, її практичне значення; визначається об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження; розглядаються методи, якими воно здійснювалося. Обов'язкова частина вступу – огляд літератури за темою дослідження, до якої входять найбільш цінні, актуальні праці (4-5 джерел).

Основна частина: проаналізований і систематизований матеріал викладається відповідно до змісту окремих питань; в основній частині розміщені таблиці, діаграми, рисунки щодо аналізованих показників, коментарі до них.

Висновки: результат написання реферату необхідно подати у вигляді окремих стислих положень; необхідно відзначити не тільки позитивні та негативні явища, а й конкретні рекомендації щодо усунення недоліків.

Список використаних джерел: наводяться джерела, якими студент користувався під час роботи над темою.

Додатки: не входять до основного обсягу роботи; містять допоміжний матеріал у вигляді таблиць схем, графіків тощо.

При створенні тексту слід суворо дотримуватися єдності всіх термінів, визначень, умовних позначень і скорочень. Перелік аббревіатур, символів та скорочень наводиться перед записом у вигляді колонки: символ, аббревіатура, скорочення — зліва, відповідна розшифровка — праворуч.

Текст реферату друкується за допомогою принтера на одній стороні білого аркуша формату А4. Рекомендується використовувати шрифт Times New Roman Cyr, Calibri та інші розповсюджені шрифти текстового редактора Word з Microsoft Office або Write з OpenOffice Writer (14 кегль, 1,5 міжрядковий інтервал). Кегль 12 пт дозволяється використовувати для таблиць чи рисунків. Текст розміщується на сторінці з такими полями: ліве – не менше 20 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє та нижнє – не менше 20 мм. Відстань між назвами розділів і підрозділів та текстом має бути в межах 15 – 20 мм (близько 1,5 інтервали).

Реферат починається з титульного аркуша. Усі основні конструктивні елементи мають бути розміщені послідовно на титульному аркуші. Номер сторінки на титульному аркуші не ставиться, на наступних сторінках номер ставиться у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Підрозділи повинні мати заголовки, що чітко та лаконічно відбивають їхній зміст. Заголовки розділів у рефераті пишуться малими літерами (крім першої великої) також посередині рядка. Відстань між назвою розділу та наступним текстом має дорівнювати одному порожньому пробілу. Між заголовками розділів і підрозділів також є один інтервал. Відстані між рядками заголовка такі ж, як і в тексті. Не ставте крапку в кінці заголовка в середині рядка.

Вступ, кожен розділ, загальні висновки та бібліографія починаються з нової сторінки, а наступний розділ одразу після закінчення попереднього. Нумерація

сторінок, розділів, підрозділів, параграфів, підпунктів, малюнків, таблиць і формул подається арабськими цифрами без знака №.

Таблиці. У рефераті використовуються таблиці для кращого уточнення та зручності порівняння. За змістом таблиці поділяються на аналітичні та неаналітичні. Аналітичні таблиці є результатом обробки та аналізу цифрових показників. Як правило, після таких таблиць робиться узагальнення у вигляді нового знання, що вводиться в текст словами: «таблиця дозволяє зробити висновок, що...», «з таблиці видно, що...» тощо. В деяких випадках такі таблиці дають можливість виявити та сформулювати певні закономірності. У неаналітичних таблицях містяться, як правило, неопрацьовані статистичні дані, необхідні лише для констатації певних фактів.

Таблиці необхідно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Таблиці, розміщені на окремих сторінках розрахункової роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Назва таблиці має належним чином і стисло відбивати її зміст і наповнення. Назву слід розміщувати безпосередньо над таблицею посередині рядка, використовуючи при цьому такі параметри: вирівнювання «по центру», шрифт напівжирний. У разі перенесення частини таблиці на наступну сторінку реферату назву ставлять тільки над першою частиною таблиці (сторінка, де починається таблиця).

На наступній сторінці друкується курсивом «закінч. табл. 1.1» у верхній правій частині сторінки. Якщо таблиця розміщується на трьох сторінках чи більше, то на другій і наступних, крім останньої пишеться курсивом «продовж. табл. 1.1» з правого боку нижче). У випадку перенесення таблиці на іншу сторінку, шапка таблиці не переноситься, проте з'являється додатковий рядок з нумерацією стовпців таблиці (див. приклад нижче).

Якщо таблиця самотійно складена, або показники в ній самотійно розраховані, то після таблиці слід зробити наступне посилання: *) *Складено (або розраховано) за [посилання на джерело]*. Таблиці (за винятком таблиць у додатках, де ще використовуються й букви) нумеруються арабськими цифрами наскрізним чином у межах розділу.

Шапка – це частина таблиці, у якій наводиться зміст вертикальних граф. Вона може складатися як з одного, так і декількох поверхів (ярусів). Боковик – це крайня ліва графа, що містить зведення про горизонтальні рядки та є складовою частиною так званого «хвоста» таблиці, тобто тієї її частини, що

знаходиться нижче голівки. Кожен боковик повинен мати заголовок, що пишеться в називному відмінку з прописної букви й без крапки на кінці. Рядки боковика повинні суворо підкорятися його заголовку. Повторювані величини обов'язково групуються.

Нумерація таблиці здійснюється у межах розділу. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці у цьому розділі, числа відокремлених крапкою. На таблиці мають бути посилання у тексті. Посилання складається зі скорочення слова «таблиця», потім крапка, пробіл, номер таблиці у підрозділі, наприклад “табл. 3”. Заголовки стовпців і рядків таблиці друкують з великої літери.

Підзаголовки стовпців, переліки у рядках друкуються з малої літери (за умов, що вони є продовженням заголовків), а якщо вони мають самостійне значення, то з великої літери. У кінці назв заголовків, підзаголовків і переліків таблиць крапки не ставлять. Переважно назви приводяться в однині. Таблиці обмежують лініями.

Окремі комірки таблиці можуть не мати обмежень. Поділ заголовків і підзаголовків діагональними лініями не допускається. Як правило, таблиця формується таким чином, щоб не ускладнювати користування нею. При потребі дозволяється перпендикулярне (вертикальне) розміщення заголовків стовпців.

Графіки. Для детального встановлення властивостей чи характеристик предмета використовується графічний матеріал — малюнки, схеми, діаграми тощо. Графічний матеріал розміщується відразу після першого посилання на нього, або на наступній сторінці, а за потреби — у додатку (посилання на графічний матеріал у тексті реферату обов'язкове). Ілюстрації, розміщені на окремих сторінках реферату, включаються в загальну нумерацію сторінок.

Основними видами наочного матеріалу в рефераті є схема, діаграма та графік. Схема - це зображення, яке зазвичай передає основну ідею пристрою, об'єкта, структури або процесу за допомогою символів і без дотримання масштабу, і показує взаємозв'язок їх основних елементів. На схемах усіх видів повинна бути витримана товщина ліній зображення основних і допоміжних і товщина ліній їхніх зв'язків.

Діаграма - один із способів графічного представлення залежності між величинами. Діаграми складають для наочності зображення й аналізу масових

даних. Відповідно до форми побудови розрізняють діаграми площинні, лінійні й об'ємні.

У рефератах, розрахункових, курсових та дипломних роботах студентів освітньої програми “Міжнародна економіка” найбільшого поширення набули лінійні діаграми, а з площинних – стовпчикові й секторні.

Крім геометричного образу, графік повинен містити ряд допоміжних елементів: загальний заголовок графіка; словесні пояснення умовних знаків й змісту окремих елементів графічного образу; числові дані, що доповнюють чи уточнюють величину нанесених на графік показників. Графічний матеріал друкується вбудованими редакторами Microsoft Word чи подібними, можливе використання експортованих рисунків з інших редакторів (за узгодженням з керівником розрахункової роботи).

Вирівнювання графічного матеріалу треба здійснювати по центру. Важливо використовувати максимум доступного простору ліворуч та праворуч від центру рисунка. Рисунки, виконані у MS Word, слід згрупувати (як один графічний об'єкт).

На весь представлений графічний матеріал мають бути посилання у тексті. Посилання оформлюється за такими вимогами: скорочення слова «рисунок», крапка, пробіл, номер рисунку у підрозділі (приклад: «...на рис. 1 ...», «... див. рис. 2 ...»). Графічний матеріал розміщують безпосередньо після абзацу, в якому є на нього посилання, або на наступній сторінці. За необхідності можливе використання таблиць у рисунках, а також перероблення таблиць у рисунок з використанням додаткових графічних елементів.

Графічний матеріал бажано розміщувати на одній сторінці, можливо використання альбомної орієнтації сторінки. Якщо рисунок не вміщується на одній сторінці, дозволяється переносити його на інші сторінки. У такому випадку назву рисунку розміщують на першій сторінці, а пояснювальні дані – на кожній сторінці, де друкують “Рис. ..., аркуш...”. За необхідністю під графічним матеріалом розміщують пояснення. Рядком нижче приводять назву рисунка, яку треба вирівнювати «по центру». Графічний матеріал, що виноситься у додаток, нумерують окремою нумерацією з використанням літери та арабської цифрами (Рис. В. 2).

Формули. При використанні **формул** необхідно дотримуватися певних правил. Формула розміщується по центру рядка. Нумерація формул здійснюється з правого боку рядка. Розмір шрифту та сам шрифт формул має відповідати розміру шрифту основного тексту реферату. Найбільші, а також довгі й громіздкі формули, що містять ознаки суми, добутку, диференціації, інтегрування, розміщені в окремих рядках. Це також стосується всіх нумерованих формул. Для економії місця кілька коротких формул одного типу, відокремлених від тексту, можна подати в одному рядку, а не одну під іншою. Невеликі та прості формули, які не мають самостійного значення, вводяться всередину рядків тексту.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів слід давати безпосередньо під формулою в тому порядку, в якому вони подані у формулі. Значення кожного символу та числового коефіцієнта необхідно вводити з нового рядка.

Перший рядок пояснення починається зі слова «де» без двокрапки. Рівняння та формули слід відокремлювати від тексту вільними рядками. Над і під кожною формулою має бути залишена принаймні одна вільна лінія. Якщо рівняння не поміщається в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=), або після плюс (+), мінус (-), множення ($\cdot$).

Формули, за винятком формул, що містяться в додатках, повинні нумеруватися безперервно в межах розділу. У цьому випадку номер формули складається з номера розділу та порядкового номера формули, розділених крапкою. Формули - варіанти наведеної вище основної формули можуть нумеруватися арабськими цифрами та малими літерами українського алфавіту, записаними разом із цифрою (1.4a).

Посилання в тексті на порядкові номери формули наводяться в дужках (... У формулі (2.1)). Формули в додатках нумеруються окремо арабськими цифрами в кожному додатку з додаванням позначення букви додатка (... у формулі (B.1)).

Якщо посилання на номер формули знаходиться всередині виразу в дужках, рекомендується замінити їх квадратними дужками. Порядкові номери позначаються арабськими цифрами в дужках біля правого поля сторінки без крапок від формули до її номера. Число, яке не вписується в рядок з формулою, переміщується на наступний рядок під формулою.

Номер формули при її перенесенні розміщується на рівні останнього рядка. Якщо формула оформлена в рамку, кількість таких формул записується за межами рамки з правого боку навпроти основного рядка формули.

Номер формули дробу задається на рівні головної горизонтальної лінії формули. Номер групи формул, розміщений в окремих рядках і об'єднаний фігурною дужкою (дужкою), розміщується праворуч від точки дужки, яка розташована посередині групи формул і спрямована в бік числа.

Загальне правило розділових знаків у тексті з формулами таке: формула включається в речення як його рівноправний елемент. Тому в кінці формул і в тексті перед ними розставляються розділові знаки відповідно до правил пунктуації. Двокрапка ставиться перед формулою лише у випадках, передбачених правилами пунктуації:

- а) у тексті перед формулою стоїть слово, яке узагальнює;
- б) цього вимагає побудова тексту, що передує формулі.

Розділові знаки між формулами, що йдуть одна за одною і не відокремлюються текстом, можуть бути комою або крапкою з комою безпосередньо відповідно до формули до її номера.

Цитування та посилання на використані джерела. Посилання як таке означає вказівку на певне джерело інформації (підручник, статтю, монографію, документ, інтернет-джерело, базу даних тощо). У разі наведення у рефераті цитат чи статистичних даних обов'язково має бути вказано відповідне посилання. При написанні реферату студент повинен посилатися на джерела або матеріали, деякі результати яких наведені в роботі. Такі посилання дають змогу знайти документи та перевірити достовірність наданої інформації, надати про неї необхідну інформацію, допомогти уточнити її зміст, мову, обсяг.

Слід подавати посилання на всі джерела, матеріали чи дані з яких приведені у роботі. Такі елементи надають змогу відшукати ці документи за їхніми вихідними даними та, за необхідністю, перевірити достовірність наведених відомостей. За наявності декількох подібних джерел варто посилатися на останні видання. Проте посилання на ранні видання можливе у випадку, коли саме у цьому джерелі є інформація, яка виключена автором з більш пізнього джерела.

Доцільним є зазначення сторінки (сторінок), з якої використовуються дані чи цитата. Текст цитати починається відкриттям і закінчується закриттям лапок. Він наводиться у тій граматичній формі, в якій він поданий у першоджерелі, тобто зі збереженням авторського написання.

Наукові терміни та визначення інших авторів не виділяються лапками. Таке цитування має бути повним, не допускається скорочення авторського тексту і, тим більше, не допускається зумисне змінювання думок автора. Проте допускається пропуск окремих слів, речень, чи абзаців. Це можливо за умов, якщо зазначене не спотворює авторського тексту. Зазначені пропуски у тексті позначаються трьома крапками й можуть ставитися у будь-якому місці цитати (на початку, всередині або в кінці). Посилання на використані у роботі джерела оформлюються у вигляді квадратних дужок (відкрита та закрита) безпосередньо в тексті одразу після цитати чи використаних даних.

Спочатку зазначається арабськими цифрами порядковий номер джерела інформації згідно «Списку використаних джерел», а потім (через кому) приводиться номер сторінки (чи діапазон сторінок), на яких міститься та інформація, на яку робиться посилання. Наприклад, «... текст цитати ...» [28, с. 234 – 237]. Науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування:

а) текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

д) якщо необхідно виявити ставлення автора реферату до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання. Якщо у рефераті згадується джерело інформації у загальному вигляді, то такі посилання приводяться без вказування сторінок, наприклад, «... вчений *** [5] «... у працях [1 – 7]...», чи «... як зазначається в роботі [12]». Якщо є декілька джерел цитування, їх розділяють крапкою з комою (приклад: [2; 4; 7]; [10 – 13; 17; 22 – 27]; [12, с. 67; 22, с. 37; 48, с. 15]).

Якщо ви використовуєте інформацію, матеріали з монографій, оглядових статей або інших джерел із значною кількістю сторінок, то в посиланні повинні бути вказані точні номери сторінок, ілюстрації, таблиці, формули з джерела, на яке працює посилання.

Приклад:

Інтерпретацію стадій вперше запропонував американський учений Уолт Ростов у 1956 р. у його концепції самопідтримуваного розвитку та теорії стадій економічного зростання [308, с. 307–331].

Оформлення списку використаної літератури (позатекстових бібліографічних посилань). Елементи бібліографічного запису (заголовки і бібліографічний опис) і знаки пунктуації в бібліографічному посиланні, незалежно від його призначення та виду, подають згідно з ДСТУ ГОСТ 7.80 і ДСТУ ГОСТ 7.1 з урахуванням таких особливостей:

— у заголовку бібліографічного запису подають відомості про одного, двох чи трьох авторів, при цьому імена цих авторів у бібліографічному описі у відомостях про відповідальність (за навскісною рисою) не повторюють;

— за потреби у заголовку бібліографічного запису позатекстового посилання можна зазначати більше ніж три імені авторів;

— замість знаку «крапка й тире» («. — »), який розділяє зони бібліографічного опису, в бібліографічному посиланні рекомендовано застосовувати знак «крапка» (при цьому в межах одного документа застосування у бібліографічних посиланнях розділових знаків уніфікують);

— відомості, запозичені не з титульної сторінки документа, дозволено не брати у квадратні дужки;

— після назви дозволено не зазначати загального позначення матеріалу («Текст», «Електронний ресурс», «Карти», «Ноти» тощо — перелік згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1);

— у складі вихідних даних дозволено не подавати найменування (ім'я) видавця;

— у складі відомостей про фізичну характеристику документа можна зазначати або його загальний обсяг (наприклад: 285 с.), або номер сторінки, на якій подано об'єкт посилання (наприклад: С. 19);

— дозволено не наводити відомостей про серію та Міжнародний стандартний номер (ISBN, ISMN, ISSN).

Позатекстові бібліографічне посилання:

— використовують переважно у наукових виданнях у разі багаторазових посилань на одні й ті самі документи;

— нумерують у межах усього документа або в межах окремих глав, застосовуючи наскрізне нумерування (арабськими цифрами);

— наводять як перелік бібліографічних записів і розміщують наприкінці основного тексту документа або його складника (зазначаючи, наприклад, «Список бібліографічних посилань»);

— повторюють бібліографічні відомості про об'єкт посилання, який згадано в тексті документа.

Позатекстове бібліографічне посилання може містити такі елементи:

- заголовок бібліографічного запису (ім'я автора);
- основну назву документа;
- відомості, що належать до назви (пояснюють і доповнюють її);
- відомості про відповідальність (містять інформацію про осіб і/або організації, які брали участь у створенні документа);
- відомості про повторність видання (містять інформацію про зміни й особливості цього видання відносно попереднього);
- вихідні дані (містять відомості про місце видання (випуску), видавця і рік випуску документа);
- позначення і порядковий номер тому, номера або випуску, якщо є посилання на твір або публікації з багаточастинного (багатотомного чи серіального) документа;
- відомості про обсяг (кількість сторінок) документа (у разі посилання на нього загалом);
- назву документа (журналу, збірника, газети тощо), в якому опубліковано об'єкт посилання (наприклад, статтю);
- відомості про місце перебування об'єкта посилання — номер сторінки в документі (у разі посилання на його частину);
- примітки (у посиланні на електронний ресурс, депоновану наукову роботу тощо).

До списку використаної літератури слід включати тільки ті джерела, на які є посилання у тексті (у вигляді квадратних дужок).

Літературні джерела, які рекомендовані студентам у процесі написання звіту:

- 1) Закони України;
- 2) інструкції та нормативні акти міністерств і відомств;

3) наукова, навчально-методична, спеціальна література, видана українською мовою;

4) наукова, навчально-методична, спеціальна література, видана іноземними мовами;

5) періодична література, а також наукова, аналітична, статистична інформація, що розміщена в мережі Internet.

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати згідно з вимогами таких стандартів: Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015 [1]; ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1-2003, IDT); ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.80-2000, IDT); ДСТУ 3582:2013 Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень в українській мові. Загальні вимоги та правила; ДСТУ 2732:2004 Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять; ДСТУ 7157:2010 Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості.

Для нормативно-правових актів необхідно вказувати офіційні видання (Відомості Верховної Ради України, Офіційний вісник України, Зібрання постанов Уряду України). Не слід посилалися на електронні бази даних та інші видання (книги), які не є офіційними джерелами змісту нормативно-правових актів.

Якщо у тексті згадують конкретну частину тексту документа, після неї можна зазначати (у квадратних дужках) порядковий номер позатекстового бібліографічного посилання і сторінку, на якій подано цей об'єкт посилання. Між поданими відомостями проставляють знак «кома».

Приклад:

У тексті:

[2, с. 28]; [2, с. 154].

У позатекстовому посиланні:

2. Нагайчук Н. Г. Фінанси страхових компаній: навч. посіб. — Київ: УБС НБУ, 2010. — 527 с.

Якщо посилання у тексті подають на документ, авторами якого є одна, дві чи три особи, у квадратних дужках зазначають їхні прізвища, розділяючи знаком «кома».

Приклад:

У тексті:

[Кушнарченко, Удалова].

У позатекстовому посиланні:

Кушнарченко Н. М., Удалова В. К. Наукова обробка документів : навч. посіб. — Київ : Знання, 2006. — 223 с.

Якщо посилання у тексті подають на документ, авторами якого є чотири та більше осіб, у квадратних дужках зазначають тільки його назву.

Приклад:

У тексті:

[Управління персоналом в умовах економіки знань].

У позатекстовому посиланні:

Управління персоналом в умовах економіки знань : монографія / Азаренкова Г М. та ін. Київ, 2011. 406 с.

Посилання на статті в інтернет-виданнях такі ж, як і для періодичних видань (тобто обов'язково необхідно вказати автора, назву статті, назву сайту), але у кінці треба вказати режим доступу. Електронні ресурси поділяють за: режимом доступу (локальний, віддалений), видом інформації (електронні дані, електронні програми, електронні дані та програми). Джерелом інформації є: титульний екран, основне меню, програма, головна сторінка сайту чи порталу, що містять відомості (про автора, назву, відповідальність, перевидання (версію), місце та рік видання).

Відомості, необхідні для пошуку електронного ресурсу: відомості про доступ, дата оновлення документа або його частини, електронна адреса, дата звернення до документа. Після відомостей про відповідальність дозволено не подавати відомості про вид електронних даних чи програм:

електронні текстові дані (скорочено – електрон. текст. дані), електронні графічні дані (електрон. граф. дані) і т. д.

Відомості про доступ до електронного ресурсу подають у бібліографічних посиланнях на документи з комп'ютерних мереж, а також із повнотекстових баз даних, доступ до яких здійснюють на договірній основі або за передплатою. Відомостям про дату (день, місяць, рік) останнього оновлення електронного ресурсу віддаленого доступу передують слова «Дата оновлення». Ці відомості наводять перед даними про режим доступу («URI», «URL»).

Для позначення електронної адреси електронного ресурсу віддаленого доступу в примітці дозволено застосовувати аббревіатури «URL» (Uniform Resource Locator – Уніфікований покажчик ресурсу) або «URI» (Uniform Resource Identifier – Уніфікований ідентифікатор ресурсу). Якщо електронний ресурс має унікальний ідентифікатор DOI (Digital Object Identifier – Ідентифікатор цифрового об'єкта) замість електронної адреси рекомендовано зазначати його ідентифікатор.

Приклад:

Позатекстове посилання

3. Про відзначення 150-річчя з дня народження видатного вченого Володимира Івановича Вернадського [Електронний ресурс] : проект постанови Верховної Ради України. Документ не було опубліковано. Доступ із інформ.-правової системи «ЛІГА- ЗАКОН»

Додатки. Матеріал, що доповнює текст основної частини реферату, допускається розміщувати в **додатках**. Додатки можуть бути обов'язковими та інформаційними. Інформаційні додатки можуть бути рекомендованого або довідкового характеру.

Додатки оформлюють як продовження реферату на наступних його сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки.

Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток_____» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Ґ, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ.

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) та крапку.

Приклад:

А.2 – другий розділ додатка А;

В.3.1 – перший підрозділ третього розділу додатка В.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка.

Приклад:

рис. Д.1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д;

формула (А. 1) – перша формула додатка А

Запозичена з літературних або статистичних джерел інформація (формули, таблиці, схеми, графіки, висновки тощо) потребує обов'язкових посилань (у квадратних дужках) на порядковий номер джерела у списку використаної літератури та номери сторінок, із яких узято інформацію.

ПОЛІТИКА ТА КОНТРОЛЬ

Відвідування занять. Відвідування лекцій, практичних занять, а також відсутність на них не оцінюється. Проте студентів заохочують відвідувати заняття, оскільки на них викладається теоретичний матеріал та розвиваються навички, необхідні для виконання індивідуального семестрового завдання. Система оцінювання орієнтована на отримання балів за діяльність студентів, а також виконання завдань, здатних розвивати практичні вміння та навички.

Правила поведінки. Система роботи передбачає постійне спілкування у формі діалогу, надання студентам зворотного зв'язку щодо прослуханого матеріалу та отриманих завдань, що може бути у формі зворотного зв'язку, ідей, пропозицій тощо. Важливою складовою у процесі складання та вдосконалення змісту навчальних курсів є зворотний зв'язок студентів.

На кожному практичному занятті студентам пропонується зробити короткі доповіді, включаючи огляд актуальних новин з теми. Такий підхід допомагає орієнтуватися в сучасному бізнес-просторі та робити власні аналітичні висновки щодо проблемних ситуацій.

Студенти отримують завдання для самостійної роботи над пройденим матеріалом. Набуття студентами теоретичних економічних знань та практичних навичок відбувається відповідно до затверджених у навчальних планах форм організації навчання.

Проведення занять у площині викладення теоретичного матеріалу забезпечує формування теоретичних знань студента у процесі викладу теоретичного матеріалу, розв'язування проблем, ситуацій, завдань практично-прикладного характеру, що здійснюється за допомогою використання мультимедійних засобів.

У ході практичних занять відбувається закріплення теоретичного матеріалу та набуття практичних знань у процесі розв'язування індивідуальних та диференційованих завдань, проблемних ситуацій, проведення партнерських дискусій, презентацій.

Методика вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на поєднанні послідовності вивчення теоретичного матеріалу на лекціях, опрацювання матеріалу програми на практичних заняттях, виконання індивідуального завдання у вигляді реферату, виконання модульної контрольної роботи, а також самостійної роботи студентів з використанням основного і додаткового матеріалу з інформаційних джерел.

Вхідний контроль проводиться на початку викладання нової дисципліни з метою визначення готовності студентів до її опанування. За результатами вхідного контролю розробники курсу надають індивідуальну допомогу студентам, коригуючи навчальний процес.

При вивченні матеріалу дисципліни увага зосереджується на теоретичних аспектах логіки прийняття економічних рішень на рівні окремих суб'єктів господарювання, та на прикладному значенні економічних закономірностей, визначених законодавчими і нормативними актами правил поведінки підприємств як господарських суб'єктів.

Лекції закладають основи розуміння студентами сутності економічних законів, їх причин і наслідків, ролі держави в економічному житті. Лекція має організувати творче мислення студентів, активізувати їх роздуми над проблемою та допомогти студентам вибрати правильну тактику у вирішенні певних виробничо-комерційних ситуацій. На лекціях студенти повинні навчитися розуміти основні поняття та закони економіки, визначати та оволодівати основними чинниками проблемних економічних ситуацій.

Для засвоєння лекційного матеріалу викладач надсилає студентам конспект лекцій, силабус та інші навчально-методичні матеріали. Студентам пропонується завчасно ознайомитися з файлами, засвоїти поданий матеріал для з'ясування окремих питань на лекціях в інтерактивному режимі.

Перелік рекомендованої літератури та матеріал для самостійної роботи студентів складено в розрізі тем навчальної дисципліни «Державне регулювання економіки». Під час вивчення дисципліни на практичних заняттях

студенти виконують типові обчислювальні та аналітичні завдання та опрацьовують матеріал лекцій.

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену. Поточне та підсумкове оцінювання роботи студентів здійснюється для діагностики у них рівня набутих знань й умінь та сформованості необхідних компетентностей.

Пропущені контрольні заходи оцінювання. Кожен студент має право самостійно відпрацювати пропущені з поважної причини (хвороба, що підтверджується довідкою від лікаря, мобільність тощо) заняття шляхом самостійної роботи. Детальніше за посиланням: <https://kpi.ua/files/n3277.pdf>

Порядок оскарження результатів оціночних контрольних заходів. Студент може підняти будь-яке питання, пов'язане з процедурою контролю, і очікувати, що воно буде розглянуто відповідно до заздалегідь визначених процедур. Студенти мають право аргументовано оскаржувати результати контрольних заходів, пояснюючи, з яким критерієм вони не згодні згідно з оцінюванням. Детальніше за посиланням: <https://kpi.ua/files/n3277.pdf>

Академічна доброчесність. Будь-які прояви академічної недоброчесності не толеруються. Наслідки таких проявів визначаються рішенням засідання кафедри та регулюються відповідно до «Тимчасового положення про систему запобігання академічному плагіату в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше за посиланням: https://osvita.kpi.ua/files/downloads/Pologen_pro_plagiat.pdf

Норми етичної поведінки. Норми етичної поведінки студентів і співробітників визначено розділом 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Деталі: <https://kpi.ua/code>

Інклюзивна освіта. Здобуття знань та навичок під час вивчення дисципліни може бути доступним для більшості осіб з особливими освітніми потребами та здійснюється відповідно до Положення про організацію інклюзивної освіти у Київському політехнічному інституті імені Ігоря Сікорського. Детальніше за посиланням: <https://kpi.ua/inclusive-education-regulation>

Призначення заохочувальних і штрафних балів. Відповідно до Положення про систему оцінювання результатів навчання заохочувальні та штрафні бали не

включаються до основної шкали PCO, їх розмір не може перевищувати 10% рейтингової шкали. За виконання творчої роботи з дисципліни можуть надаватися заохочувальні бали. Штрафні бали нараховуються лише за несвоєчасне виконання індивідуального семестрового завдання. Розподіл заохочувальних і штрафних балів наведено в таблиці.

Таблиця

Правила призначення заохочувальних та штрафних балів

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Оформлення розрахункової роботи як наукової роботи для участі у конкурсі студентських наукових робіт / публікація тез на міжнародній конференції / публікація статті у фаховому виданні (за тематикою навчальної дисципліни)	10 балів за умов підтвердження чого документу	Порушення термінів виконання тематичних завдань до лекцій	-1 бал за кожен день затримки, але не більше, ніж 10 балів
		Порушення термінів виконання розрахункової роботи	

Політика дедлайнів та перескладань. Реферат або будь-яке інше завдання, яке подається на перевірку з порушенням терміну виконання, оцінюється з урахуванням штрафних балів.

Навчання іноземною мовою. У ході виконання завдань студентам (за їхньою згодою) може бути рекомендовано звернутися до англомовних джерел.

Підготовка до практичних занять та контрольних заходів здійснюється під час самостійної роботи студентів з можливістю консультації з викладачем через електронну пошту (електронна пошта, месенджери).

Спілкування з викладачем здійснюється під час лекцій та практичних занять, через e-campus, електронну пошту, сервіс хмарних технологій Google Drive в Google Workspace for Education Fundamentals, а також через Telegram.

ВИДИ КОНТРОЛЮ ТА РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ (PCO)

Оцінювання результатів поточного та семестрового контролів здійснюється згідно з рейтинговою системою оцінювання результатів навчання студентів з навчальної дисципліни, яка містить критерії оцінювання, що формуються з урахуванням вимог Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Поточний контроль проводиться впродовж семестру з метою забезпечення зворотного зв'язку між викладачем і студентами у процесі навчання та для перевірки рівня теоретичної й практичної підготовки студентів на кожному етапі вивчення навчальної дисципліни. Результати поточного контролю регулярно заносяться викладачем у модуль «Поточний контроль» Електронного кампуса. Результати поточного контролю використовуються як викладачем - для коригування методів і засобів навчання, так і студентом - для планування самостійної роботи.

Засоби поточного контролю: експрес-опитування, оцінювання участі студентів у роботі на практичних заняттях, оцінювання доповідей, дискусій, презентацій, реферату, а також оцінювання модульної контрольної роботи.

Семестровий контроль проводиться для встановлення рівня досягнення студентами програмних результатів навчання з навчальної дисципліни. Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану в терміни, встановлені графіком навчального процесу. Підсумкове оцінювання роботи студентів здійснюється для діагностики у них рівня набутих знань й умінь та сформованості необхідних компетентностей на основі розроблених пакетів контрольних завдань. Перед екзаменом обов'язково, відповідно до розкладу, проводиться консультація, на якій викладач має довести до відома студентів правила проведення екзамену і перелік матеріалів, якими дозволено

користуватися під час екзамену, нагадати критерії оцінювання, повідомити студентам їх стартові рейтинги за результатами роботи в семестрі, оголосити недопущених до екзамену (за наявності) і відповісти на запитання.

Поточний контроль: експрес-опитування, опитування за темою заняття, модульна контрольна робота тощо.

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як контроль поточного стану виконання вимог навчальної програми.

Умови позитивної поточної атестації для денної форми навчання наведено у таблиці. За результатами значення поточного рейтингу студента з дисципліни атестація студентів проводиться двічі на семестр. За результатами навчання для першої атестації студент повинен мати не менше 10 балів, за другу атестацію – не менше 30 балів.

Таблиця

Критерії оцінювання та терміни першого та другого календарних контролів

Критерій	Перша атестація	Друга атестація
Термін атестації	8 тиждень	14 тиждень
Умовою для атестації є поточний рейтинг	≥ 10 балів	≥ 30 балів

Семестровий контроль: екзамен. Семестровий контроль проводиться для встановлення рівня досягнення студентами програмних результатів навчання з навчальної дисципліни.

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану в терміни, встановлені графіком навчального процесу. Підсумкове оцінювання роботи студентів здійснюється для діагностики у них рівня набутих знань й умінь та сформованості необхідних компетентностей.

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за рейтинговою системою. Рейтингова система оцінювання результатів навчання студентів з дисципліни базується на контролі за певними критеріями та накопиченні рейтингових балів за різноманітну навчально-пізнавальну та практичну діяльність студентів у процесі навчання.

Метою рейтингової системи є забезпечення якості навчання шляхом:

- підвищення мотивації студентів до активного, свідомого навчання, систематичної самостійної роботи протягом семестру та відповідальності за результати навчальної діяльності;
- встановлення постійного зворотного зв'язку з кожним студентом та своєчасне коригування його навчальної діяльності;
- забезпечення конкурентоспроможності та здорової конкуренції в освіті;
- підвищення об'єктивності оцінювання результатів навчання студентів;
- зменшення психологічних, емоційних і фізичних перевантажень під час екзаменаційних сесій.

При викладанні дисципліни «Державне регулювання економіки» використовується РСО другого типу, що містить дві складові: стартову – оцінку навчальної діяльності студента протягом семестру (проходження або виконання окремих видів робіт, передбачених поточними контрольними заходами) та підсумкову – оцінювання результатів навчання студентів під час проведення семестрового контролю (оцінювання результатів здачі або виконання окремих видів робіт).

Оцінювання результатів навчання здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням до оцінок за університетською шкалою.

Для кожного контрольного заходу з урахуванням важливості, складності та обсягу певної навчально-пізнавальної діяльності студента розроблено критерії оцінювання в системі «якість результатів навчання – рейтингові бали» з визначенням певних рівнів засвоєння навчального матеріалу та сформованості вмінь.

Нижня межа позитивної оцінки кожного контрольного заходу (запитання, завдання) має становити не менше 60% балів, визначених для цього контрольного заходу (запитання, завдання), а негативний результат оцінюється в 0 балів. Якщо студент не пройшов або не з'явився на контрольний захід, його результат оцінюється в 0 балів.

Оцінки курсу складатимуться з двох частин:

- 1) робота на лекціях, практиках та СРС протягом семестру;

2) іспит.

Робота протягом семестру оцінюється у 60 балів. Іспит оцінюється у 40 балів. Це дає загалом 100 доступних балів, можливих до набору протягом всього навчання навчальній дисципліні (освітньому компоненту) Державне регулювання економіки.

Таблиця

Контрольні заходи оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	%	Ваговий бал	Кількість	Всього
1.	Робота на практичних / семінарських заняттях	20%	2	10	20*
2.	Модульна контрольна робота	20%	10	2	20**
3.	Реферат	20%	20	1	20***
4.	Екзамен	40%	40	1	40****
	Всього				100

*** 20 балів покривають роботу на практичних / семінарських заняттях. Ваговий бал: 2. Максимальна кількість балів на практичних заняттях: $2 \times 10 = 20$ балів.**

Робота на заняттях оцінюється за такими критеріями:

– «відмінно» – повна відповідь/розв'язання задачі (не менше 90% необхідної інформації), а також активна участь в обговореннях: 2 бали;

– «добре» – достатньо повна відповідь/рішення задачі (не менше 75% необхідної інформації) або повна відповідь з незначними неточностями, а також певна участь в обговореннях: 1 б.;

– «незадовільно» – відповідь/розв'язок задачі не відповідає вимогам: 0 б.

**** 20 балів покривають виконання модульної контрольної роботи. Ваговий бал – 20 балів за 1 МКР протягом семестру. Максимальна кількість балів за МКР, що розділено на 2 частини, становить $10 \times 2 = 20$ балів.**

Критерії оцінки кожної з частин модульної контрольної роботи:

- «відмінно» - правильне розв'язання всіх завдань з використанням багатоваріантних підходів, правильні відповіді на тестові завдання: 10 балів;

- «добре» - деякі арифметичні неточності в розрахунках; більшість завдань вирішено правильно; 10-20% тестових завдань не виконуються, або вибираються неправильні варіанти: 8-9 балів;

– «задовільно» – правильно розв'язано меншу частину задач, в обчисленнях є арифметичні неточності, не виконано 30–40 % тестових завдань або обрано неправильні варіанти: 6–7 балів;

- невиконання МКР: 0 б.

***** 20 балів покривають реферат**

Ваговий бал – 20. Максимальна кількість балів за реферат – 20 б. Теоретична частина доповідається у вигляді 5-7 хвилинного виступу на практичному занятті. Отримана оцінка варіюється в залежності від актуальності та ступеня розкриття заявленої теми, ораторської майстерності доповідача, відповідності роботи вимогам, наявності наочного матеріалу, обґрунтованих відповідей на запитання аудиторії.

Критерії оцінки:

- «відмінно» - творчий підхід до вирішення проблеми, вміння вкластися у відведений час, глибоке розкриття теми, відображення власної позиції, реферат оформлений відповідно до вимог, чіткі відповіді на запитання, наочний матеріал: 19-20 балів;

- «добре» - незначні недоліки вимог, наведених у попередньому абзаці: 14-18 балів;

- «задовільно» - матеріал викладено нелогічно, тема розкрита неповно, чітких висновків не сформовано, недостатня кількість джерел: 11-13 балів;

– «незадовільно» – завдання не виконано, реферат не зараховується: 0 б.

Умови допуску до семестрового контролю – екзамену. Максимальна сума балів стартової складової дорівнює 60 балам. Умовою допуску до іспиту є зарахування МКР, здача реферату і стартовий рейтинг не менше 40 балів.

На іспиті студенти виконують письмову контрольну роботу.

Кожне завдання містить три теоретичних питання (завдання) і одне практичне. Кожне запитання (завдання) оцінюється 10 балами за такими критеріями:

- «відмінно», повна відповідь, не менше 90% необхідної інформації (повне, безпомилкове розв'язання задачі) – 9-10 балів;

- «добре», досить повна відповідь, не менше 75% необхідної інформації або незначні неточності (повне розв'язання задачі з незначними неточностями) – 7-8 балів;

- «задовільно», неповна відповідь, не менше 60% необхідної інформації та деякі помилки (завдання виконано з певними недоліками) – 5-6 балів;

– «незадовільно», відповідь не відповідає умовам «задовільно» – 0 балів.

Оцінювання результатів навчання здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням до оцінок за університетською шкалою. Схему РСО другого типу наведено на рис. 1.

Сума стартових балів і балів за екзаменаційний залік переноситься до екзаменаційної оцінки за таблицею:

Таблиця

Відповідність рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

*) Джерело: Положення про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського. Детальніше - https://kpi.ua/document_control

Рис. 1 Схема PCSO другого типу

*) ПОЛОЖЕННЯ про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського, додаток Б, детальніше http://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pol_systema_ociniuvannia.pdf

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ З ДИСЦИПЛІНИ (ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА)

Застосовуються стратегії активного і колективного навчання, які визначаються наступними методами й технологіями:

1) **методи проблемного навчання** (проблемний виклад, частково-пошуковий (евристична бесіда) і дослідницький метод);

2) **особистісно-орієнтовані (розвивальні) технології**, засновані на активних формах і методах навчання («мозковий штурм», «аналіз ситуацій», дискусія, експрес-конференція, кейс-технологія тощо);

3) **інформаційно-комунікаційні технології**, що забезпечують проблемно-дослідницький характер процесу навчання та активізацію самостійної роботи студентів (електронні презентації для лекційних занять, використання аудіо-, відеопідтримки навчальних занять, зокрема, аналіз мережевого сервісу YouTube щодо наявності та якості навчальних відеоматеріалів фахівців).

ПИТАННЯ, ВИНЕСЕНІ НА СЕМЕСТРОВИЙ КОНТРОЛЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ»

1. Розкрийте сутність поняття державного регулювання економіки, охарактеризуйте підходи до його визначення.
2. Визначте мету та завдання державного регулювання економіки.
3. Визначте та охарактеризуйте методи державного регулювання економіки.
4. Визначте та охарактеризуйте інструменти економічних методів регулювання економіки.
5. Перелічіть основні нормативно-правові акти, що регулюють державне регулювання економіки.
6. Перелічіть та охарактеризуйте об'єкти та суб'єкти державного регулювання економіки.
7. Дайте визначення поняття «ліцензування», визначте відмінність між автоматичним та неавтоматичним ліцензуванням, перерахуйте види ліцензій відповідно до положень Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність».
8. Перерахуйте документи, що входять до переліку, необхідні для отримання ліцензії на експорт та імпорт товарів.
9. Перелічіть та охарактеризуйте види квот, встановлені відповідно до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність».
10. Охарактеризуйте ризик-орієнтований підхід у державному регулюванні економіки.
11. Перерахуйте та опишіть функції ризиків.

12. Охарактеризуйте методи оцінки ризиків міжнародної економічної діяльності.
13. Дайте визначення поняття «валютне регулювання» та охарактеризуйте принципи валютного регулювання.
14. Дайте визначення поняття «валютний нагляд», перелічіть суб'єктів, які можуть здійснювати валютний нагляд в Україні.
15. Охарактеризуйте умови здійснення банками валютного нагляду за дотриманням строків розрахунків за операціями резидента з експорту та імпорту товарів.
16. Перелічіть заходи щодо захисту прав іноземних суб'єктів господарювання України від дискримінаційних та недружніх дій іноземних держав, економічних угруповань.
17. Охарактеризуйте заходи щодо захисту прав зовнішньоекономічної діяльності України від недобросовісної конкуренції.
18. Охарактеризуйте етапи антидемпінгового розслідування в Україні.
19. Охарактеризуйте заходи щодо захисту прав іноземних суб'єктів господарювання від зростання імпорту.
20. Охарактеризуйте основні тенденції експорту товарів з України.
21. Охарактеризуйте основні тенденції імпорту товарів в Україну.
22. Розкрити основні проблеми імпорту товарів, що загрожують безпеці зовнішньої торгівлі України (у галузевому розрізі).
23. Перелічіть основні нормативно-правові акти, що регулюють експорт та імпорт товарів в Україну.
24. Перелічіть стримуючі фактори розвитку експортно-імпортової діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання.
25. Розкрийте місце експорту-імпорту послуг у системі міжнародної економічної діяльності України.

26. Охарактеризуйте проблеми та перспективи внутрішнього експорту та імпорту послуг.
27. Охарактеризуйте сучасні тенденції та перспективи України на міжнародному ринку логістичних послуг.
28. Визначте місце України на міжнародному ринку транспортних послуг.
29. Охарактеризуйте ринок консалтингових послуг в Україні. Визначити динаміку експорту-імпорту професійно-консультаційних послуг України.
30. Охарактеризуйте динаміку експорту-імпорту туристичних послуг України, перспективи розвитку.
31. Визначте фактори, що впливають на розвиток міжнародного туристичного обслуговування.
32. Охарактеризуйте тенденції в динаміці експорту та імпорту страхування, послуг, пов'язаних з фінансовою діяльністю України.
33. Охарактеризуйте тенденції в динаміці експорту-імпорту роялті та інших послуг, пов'язаних з інтелектуальною власністю, державними та державними послугами України.
34. Охарактеризуйте сучасні тенденції розвитку міжнародної трудової міграції, позитивні та негативні наслідки трудової міграції.
35. Визначте причини та напрями міжнародної трудової міграції населення України.
36. Визначте та охарактеризуйте показники, які використовуються для розрахунку Глобального індексу інновацій.
37. Визначте та охарактеризуйте показники, які використовуються для визначення рейтингу Doing Business.
38. Визначте та охарактеризуйте показники, які використовуються для визначення індексу розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.
39. Розкрийте особливості міжнародної інвестиційної діяльності в Україні.

40. Охарактеризуйте умови залучення іноземних інвестицій в економіку України.